

DEVLE: “TELAFERLİLERİN BİRÇOĞU HERŞEYLERİNİ BIRAKIP ŞEHİRİ TERK ETTİLER.”

Hazım DEVLE

Hazım Devle, 1962 Telafer doğumludur. Musul Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Türkçe Öğretmenliği Bölümü'nden 1986'da mezun olmuştur. 2004 yılında Telafer'de Türkmen Bağımsızlar Hareketi'nin temsilcisi olarak görev alan Hazım Devle, aynı zamanda Telafer yerel televizyonunun da müdürlüğünü yapmıştır. 2005 yılında yerel televizyonun kapanmasından sonra 2006-2009 yılları arasında Irak Türkmen Cephesi (ITC) Telafer Kuzey Bürosu Enformasyon Sorumlusu ve Başkan Yardımcısı olarak görev yapmıştır. 2010'dan bugüne kadar ise ITC Telafer Kuzey Bürosu Başkanlığı görevini yürütmektedir.

Hükümetin
havaalanında
olan askerlere,
polislere
desteği oldu.
Ama destek
yine de azdı.
Ramadi'ye kadar
bütün yollar
İŞİD tarafından
kesilmişti.

ORSAM: Öncelikle bizimle söyleşi yapmayı kabul ettiğiniz için teşekkür ederiz. Irak Şam İslam Devleti (İŞİD) Haziran ayında operasyonlar yapmaya başladı. Musul ve Telafer başta olmak üzere bazı noktalarda kontrol sağladı. Siz de Telafer'de ITC sorumlusunuz. İŞİD'in Telafer'e girişi nasıl oldu, neler yaptılar?

Hazım Devle: Öncelikle size Telaferlilerle ve bölgeyle ilgilendiğiniz için teşekkür ederim. Biz Telafer'de İŞİD'e silahlı grup diyoruz. Çünkü bu grupların Telafer'de İŞİD ya da devrimciler olarak anılması sizi bir taraf olarak gösteriyor. Biz de bu örgüte silahlı grup diyoruz. Musul'a girdikten bir hafta sonra bu grup Telafer'e girdi. İlk önce Telafer'e girmek istemediler. Çünkü Telafer'de eskiden beri Şii-Sünni çatışması bulunmaktaydı. İŞİD'in Şiilerden istekleri vardı. Telafer'de tutuklu bulunanların serbest bırakılmasını istemişlerdir. Diğer taraftan peşmerge de Telafer'e girmek istiyordu. Telafer'deki Şiiler, aslında asker ve polisler, peşmergenin Telafer'e girmesini kabul etmedi. Silahlarını da teslim etmediler. Yaşanan bu gelişmelerden sonra da çatışma yaşandı ve Telafer'e girildi. Böylece İŞİD ve silahlı güçlerin Telafer'e girmesi kesinleşti. Telaferliler, Peşmerge ve İŞİD

ile anlaşamadılar. Ya peşmerge ya da İŞİD Telafer'e girecekti. Peşmergeyle anlaşmadıkları için İŞİD Telafer'e girdi.

Telafer halkı bu silahlı grupların Telafer'e girmesini engellemek için bir mücadele verdi mi?

Tabii ki. Çatışmalar 6 gün sürdü. Birinci gün öğlene kadar bu gruplarla çatıştılar. Öğleden sonra durum sakinleşti. Akşama doğru bir anlaşma yapıldı. Telafer'in Sünni bölgesinde yaşayan halkın evlerini terk etmesi istendi. İŞİD girecekti. Telafer halkı 2-3 saat içerisinde şehri boşalttı. Bu anlaşma sonrasında da 5 gün boyunca şehirde çatışmalar devam etti. Polisler ve askerler de de havaalanı etrafına çekildiler. Bu silahlı güçler de çok rahat bir şekilde Hasanköy ve Saray semtlerine girdiler. Çatışmalar Türkmen silahlıların havaalanı bölgesini terk edip, Sincar bölgesine gidene kadar bir hafta sürdü.

Telafer' de ne kadar insan kaldı, tamamı göç etti mi?

Telafer merkezindeki nüfus yaklaşık 225 bin. Bu sayıyı da aylık verilen gıda karnesine göre söylüyorum. Bu olaylardan sonra hemen hemen herkes şehri terk etti. Bir kısım yaşlı insanlar, kimsesi olmayan kişiler kaldı. Nüfusun çoğunluğu şehri terk etti. Çünkü çatışma-

ların içinde kalmak istemiyorlardı. Anlaşmanın yapıldığı ilk gün şehir boşaldı diyebiliriz. Bundan birkaç gün sonra IŞİD ve silahlı gruplar havaalanını aldıktan sonra Sünni bölgesinden giden kişiler yavaş yavaş Telafer'e dönmeye başladılar. İki gün ard arda İyaziye kasabasına Irak merkezi hükümeti tarafından uçak saldırısı yapıldı. Bu saldırıda 11 kişi öldü, 20 kişi de yaralandı. Bu olaydan sonraki gün Hasanköy semtinde 3 eve hava saldırıları yapıldı. 1'i kadın 4 kişi öldü ve yaklaşık 13 kişi yaralandı. Bu olaylardan dolayı insanların çoğu Telafer'e dönmeyi durdurdu. Aynı zamanda IŞİD Muhallebiye ve Çebben kasabalarına da saldırı yaptı. O kasabalarda yaşayanların hepsi de Telaferli Türkmenlerdi. Burada yaşayanlar Türk Silahlı Kuvvetleri uçaklarının Telafer ve Musul üzerinde uçtuğuna yönelik bir söylenti duymuşlar ve bu da onlara güven vermiş. Bu sayede de yavaş yavaş bölgeye dönüşler başladı. 7 Temmuz günü İyaziye'ye bir saldırı yapıldı. Bu saldırıda Kasap aşiretinden Doktor Halit'in ailesinden herkes öldü. Telafer'e şu an dönen %5-10 civarındadır. Sayı çok azdır. Dönenler de Telafer'in Sünni Türkmenleridir, Şii Türkmenlerden dönen yoktur.

Telaferlilerle IŞİD çatışırken hükümet destek verdi mi?

Hükümetin havaalanında olan askerlere, polislere desteği oldu. Ama destek yine de azdı. Çünkü yardımların bölgeye gelmesi çok zordu. Ramadi'ye kadar bütün yollar IŞİD tarafından kesilmişti. Telafer'in güney kısmı da çöl. Bu yüzden karayoluyla bir yardım gelemezdi. Sadece hava yolu ile yardım gelebilirdi. Uçağın da havaalanına inmesi zordu. Yardım gelemezince de 1 hafta sonra polis ve asker gücü de havaalanını terk etmek zorunda kaldı ve burayı da IŞİD'e bıraktı. Hükümet görevlileri de bölgeyi terk etti.

Telafer'in dışına çıkanlar nereye gittiler?

İlk olarak Telaferli Şii Türkmenler Sincar bölgesine gittiler. Diğer kısmı ise Musul yolunda bulunan köylere gitti. 2005-2007 olaylarında Telafer'den göç edenler başka yerlere gidemediler. Bu yüzden de Musul yolunda Dolama bölgesinde Allolu Köyü, Rahme Köyü gibi 11 köy var. Diğer taraftakiler de buraya kaçtı. Aslında bu köyler de idari olarak resmi değildir. Sonradan savaştan kaçan Telaferliler tarafından oluşturulmuştur. Orada yaklaşık 15-16.000 nüfus vardır. Telafer'in Sünni bölgesinin bir kısmı buraya geldi. Musul'a, Rabia'ya, İyaziye'ye gidenler de var.

Telafer'den göç edenlerden bazılarının Kürt Bölgesel

Bu iş ne kadar sürer belli değil. Çok güçlendiler. Kolay kolay da aldıkları yerleri bırakacaklarını zannetmiyorum.

Telaferliler,
Peşmerge ve IŞİD
ile anlaşamadılar.
Ya peşmerge ya
da IŞİD Telafer'e
girecekti.
Peşmergeyle
anlaşmadıkları
için IŞİD Telafer'e
girdi.

**Yönetimi'ne gitmek istedikleri-
ni biliyoruz. Bölgesel Yönetim
bu konuda Telaferlilere yar-
dımçı oluyor mu?**

Kürt Bölgesi yardım et-
miyor. Sadece Hazer bölge-
sinde yaklaşık 265 Telaferli
aile orada mahzur kalmış. Ne
Kürt Bölgesine girebiliyorlar
ne de dönebiliyorlar. Bazıları
Hazer'den başka yerlere yö-
neldiler. Altunköprü'ye gittiler,
Kerkük'e yöneldiler, başka yer-
lere gittiler. Ama Kürt Bölgesi
Telafer'den gelen ailelere yar-
dımında bulunmuyor.

**Telafer'den göç eden in-
sanların ne sıkıntıları var?
Neler yaşıyorlar? Bize bun-
lardan bahseder misiniz?**

Telaferlilerin hepsi evlerini
bırakıp çıktı. Birçoğu altını-
nı, parasını bile evinde bırakıp
şehri terk etmiş. Çünkü çatış-
ma anında çıktılar, çoğu da geri
dönemedi. Bu yüzden her şeye
muhtaçtırlar, her şeye ihtiyaçları
vardır. Sudan tutun da bütün
diğer hayati ihtiyaçlara kadar.
Çünkü elleri boş çıkmışlar.

Peki yardım geliyor mu?

Yardım maalesef gelmiyor.
Musul'a, Telafer'e, İyaziye'ye
hiçbir yere yardım gelmiyor.
Türkiye yardım tırları gönder-
di bunlar da iki yöne gittiler.
Telafer'e ve Musul'a hiç gelme-
diler. Tırların bazıları peşmerge

yoluyla Zaho'dan Sincar'a git-
ti. Bu yardımlar Şii kardeşle-
rimize ulaştı. Kızılay ve diğer
yardım örgütleri de yardımları
Zaho'dan Kerkük'e kadar
götürdüler. Ama Musul'a ve
Telafer'e hiçbir şey gelmedi.

**Bu süreç nereye kadar gi-
decek? IŞİD'in bu şekilde ya-
yılması sizce ne kadar sürer?**

Bu durum devletin ne yap-
acağı ile ilgilidir. Askeri operas-
yon mu yapılır yoksa uluslara-
rası örgütlerin ve devletlerin
IŞİD'e karşı Iraklılara bir yar-
dımı mı olur bunu bilmiyorum.
Bu iş ne kadar sürer bunların
hiçbiri belli değil. Çünkü onlar
da aldıkları her yerde hem dev-
let binalarını, hem ordunun teç-
hizatlarını hem de bankalardaki
paraları ele geçirdiler. Böylece
çok güçlendiler. Kolay kolay da
aldıkları yerleri bırakacaklarını
zannetmiyorum. Ancak çok
güçlü bir operasyon yapılmalı
ki IŞİD girdiği yerlerden çıkarılsın.
Bizim Irak hükümetinin
böyle bir şeyi yapabileceğine
inancımız yoktur. Uluslararası
destek olmalıdır.

**IŞİD kontrol ettiği bölge-
lerde neler yapıyor? Halka
zulüm ediyor mu? Biliyoruz ki
bir Hilafet Devleti ilan ettiler.**

Hilafet Devleti ilan ettiler.
Şimdilik bir zulüm görmedik.
Millete sadece güvenlik sağ-
lıyorlar. Çünkü onlar da halkı

kazanmak istiyorlar. Halkın onları sevmesi, yanlarında kalıp desteklemeleri için çabalyorlar. Böylece güven kazanmak istiyorlar.

İŞİD'in kontrol ettiği bölgelerde hizmetler nasıl sağlanıyor?

Duyduğumuza göre sadece belediye hizmetleri kısmi olarak sağlanıyor. Devletin yaptığı ya da baktığı hizmetlerin, nüfus ve pasaport işlemlerinin, devlette çalışanların maaşlarının verilmesi gibi işlemlerin yapılması şu an için çok zor. Belediye hizmetlerinin çoğu yapıyor. Ama hastanelerde, devlet dairelerinde, müdürlüklerde hizmet bulunmuyor. Çünkü bunların hepsi Bağdat'a bağlıdır. Sağlık hizmetlerinin sağlanması da çok zordur. İlaç bulunmamakta. Irak'ta ilaç başka bir yerden gelmiyor. İŞİD'in hakimiyetinin olduğu yerde devletin hakimiyeti bulunmamaktadır. Bu yüzden devlet bu bölgelere bir şey gönderemiyor. Kızılay'ın bile yardımları İŞİD'in hakim olduğu Musul, Telafer ve çevresine gelemiyor.

Siz ITC'nin Telafer sorumlusunuz. ITC'nin bu olaylara bakışı nasıl? İŞİD genelde hep Türkmen bölgelerini vurdu ve hep Türkmenler zarar gördü. ITC olarak bu olaylara sizler nasıl bakıyorsunuz?

Biz ITC olarak şunu diyoruz; bugün bütün kesimlerin Sünnilerin, Şiiilerin, Kürtlerin, diğer partilerin, herkesin arkasında bir gücü var. ITC'nin askeri bir gücü bulunmamaktadır. Bizler açığa kaldık. Bunu da açıkça dile getiriyoruz. Hiçbir şey de yapamıyoruz. Çünkü biz efendi bir millet olarak silahlı gruplarla mücadele edemeyiz. Biz hiçbir dönemde silaha sarılmadık. Bugün orada sadece silahlılar konuşuyor. Bizim de malesef ne olacağımız belli değil. ITC sadece insani yardımlarda bulunabiliyor. Devletin hakimiyetinin olmadığı yerlere bu yardımı da götüremiyor. Özellikle Telafer şehrinin etrafında bulunan yerlere sığınan Telaferlilere hiçbir yardım götüremiyoruz. Çünkü orada artık devletin hakimiyeti bulunmamakta. Bu yüzden ITC bu konuda bir şey yapamıyor.

Son olarak Türkiye'den beklentileriniz nelerdir?

Türkiye'den beklentilerimiz çoktur. Irak'ta bütün siyasi gruplar, kesimler Türkmenlere baktığı zaman Türkmenlerin arkasında Türkiye'nin olduğunu düşünüyorlar. Türkiye'nin ne yapacağını biz de bilmiyoruz. Türkmen milletinin Türkiye'den umudu çok. Biz Türkiye'deki yetkili makamlarla görüştük. Mülteci statüsü istedik. Ancak Telaferlilere mül-

Halkı kazanmak istiyorlar. Halkın onları sevmesi, yanlarında kalıp desteklemeleri için çabalyorlar. Böylece güven kazanmak istiyorlar.

TELAFERLİLERİN NEREDEYSE HEP Sİ ALTININI, PARASINI BİLE EVİNDE BIRAKIP ŞEHİRİ TERK ETTİ

teci hakkı vermediler. Çünkü mülteci hakkı verilmesi durumunda Telafer'in boşalacağı ve herkesin Türkiye'ye sığınacağı düşüncesi hakim. Bu yüzden de Telafer'e dönmeleri zor olur. Telafer'e 3-4 gün hava saldırısı yapılmadı. Türkmenler de "belki de Türkiye'nin bir müdahalesi oldu ve o yüzden bu saldırılar olmadı" diye düşündüler. Yani Türkiye'ye bu kadar güveniyorlar. Bir şey olduğu zaman hemen Türkiye'ye bağlıyorlar. "Demek ki Türkiye bir şeyler yapmış ki Telafer'e saldırı yapılmıyor" diye düşünüyorlar. Türkmen milleti Türkiye'ye çok güveniyor ve bu yüzden de Türkiye'den çok şey bekliyorlar. Çok şey beklemekten

kastım özellikle yardım konusudur. Çünkü şu zamana kadar bahsettiğim yerlere yardımlar ulaşmadı. Ne Telafer'in merkezine dönen halkımıza ne de bu 11 köye sığınan Telaferlilere yardım ulaşmadı. İyaziye'ye, Musul'a yardım gelmedi. Çünkü dediğimiz gibi buralarda devlet hakimiyeti bulunmamakta ve Kızılay gibi yardım kuruluşları da buraya yardım ulaştırılmamakta. İşte bu yüzden sıkıntılarımız çok. Türkmenlerin Türkiye'den beklediği; Irak içinde Türkmen varlığına bir şey olduğu takdirde Türkiye Cumhuriyeti'nin kendilerine destek olmasıdır. En büyük umutları budur.

ORSAM, Ortadoğu konusunda faaliyet gösteren tarafsız bir düşünce kuruluşudur. ORSAM Ortadoğu ile ilgili bilgi kaynaklarını çeşitlendirmeyi ve bölge uzmanlarının düşüncelerini Türk akademik ve siyasi çevrelere doğrudan yansıtılabilmeyi hedeflemektedir. Bu amaçlar doğrultusunda ORSAM, Ortadoğu ülkelerindeki devlet adamlarının, bürokratların, akademisyenlerin, stratejistlerin, gazetecilerin, işadamlarının ve sivil toplum kuruluşları temsilcilerinin Türkiye'de konuk edilmesini kolaylaştırarak, yerel perspektiflerin güçlü yayın yelpazesıyla gerek Türkiye gerek dünya kamuoyuyla paylaşılmasını sağlamaktadır. ORSAM yayın yelpazesi içinde kitap, rapor, bülten, politika notu, konferans tutanağı ve ORSAM dergileri *Ortadoğu Analiz* ve *Ortadoğu Etütleri* bulunmaktadır.

© Bu metnin içeriğinin telif hakları ORSAM'a ait olup, 5846 Sayılı Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu uyarınca kaynak gösterilerek kısmen yapılacak makul alıntılar ve yararlanma dışında, hiçbir şekilde önceden izin alınmaksızın kullanılamaz, yeniden yayımlanamaz. Bu raporda yer alan değerlendirmeler yazarına aittir. ORSAM'ın kurumsal görüşünü yansıtmamaktadır.

Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi (ORSAM)

Süleyman Nazif Sokak No: 12-B Çankaya / Ankara

Tel: 0 (312) 430 26 09 Fax: 0 (312) 430 39 48

www.orsam.org.tr